

ἀμφιβάλλομεν· αἱ δὲ συνέπειαι τοιαύτης διδασκαλίας, παιδεύσεως καὶ πειθαρχίας θέλουσιν εἶσθαι ἀσυγκρίτως μείζους ἢ αἱ τῆς παίδας τῆς εἰκῇ ἐνεργούσης, ἐν πλείστοις τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ Ἀνατολῇ σχολείων. Οὐδ' αὐτὴ ὅμως ἡ ἀρίστη ἀγωγὴ δύναται ἕκαστον παῖδα νὰ καταστήσῃ πρότυπον ἠθικῆς τελειότητος. Διότι πλὴν τῶν ἐξωτερικῶν ἀφορμῶν, αἵτινες ὑποκλέπτουσι δύνανται ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς, ἡ ἀτομικότης τοῦ παιδός, αἱ ἔμφυτοι αὐτοῦ πνευματικαὶ ἢ μᾶλλον σωματικαὶ δεκτικότητες (Anlagen) ὅσον καὶ ἂν ὦσιν εὐκαμπτοί, περιορίζουσι σπουδαίως τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀγωγῆς. Διὰ τοῦτο ὅμως αἱ ἐννοιαὶ ἐκεῖναι δὲν ἀποβαίνουσιν ἀνευ ἀξίας· ἀνάγκη δὲ νὰ παρέχῃται τῷ παιδί τὸ ἅριστον. Καὶ ἐὰν παρά τισι τὸ ἀποτέλεσμα δὲν ἀνταποκρίνηται ταῖς ἐλπίσι τοῦ παιδαγωγοῦ, ἐν τούτοις μέγα τι εὐδοῦται, ὅτι οἱ λοιποὶ ἔχουσιν καλὴν τροφὴν, ἐν ᾗ καὶ δι' ἧς ἀναπλάσσονται.

Ἐν τοῖς μέχρι τοῦδε ἀνενηνεγμένοις ἐπραγματεύθημεν τὰς τοῦ Ἑρβάρτου παιδαγωγικὰς ἰδέας, ὡς πρὸς τὴν πειθαρχίαν, διδασκαλίαν καὶ παίδευσιν οὐχὶ βεβαίως αὐτολεξεῖ, οὐδὲ μετ' ἀκριβοῦς διασκοπήσεως τῆς ὑπ' αὐτοῦ πρώτον χαραχθείσης ὁδοῦ, παρεστήσαμεν ὅμως αὐτὰς ὡς ὁ δημιουργὸς αὐτῶν ἔχει διαμορφώσει.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει κατ' ἰούλιον τοῦ 1878

Ε. Α. ΚΕΧΑΓΙΑΣ.

ΙΘΑΚΗ ΚΑΙ ΣΧΕΙΜΑΝ.

Ἐν μέσῳ τῆς νεφέλης τῶν μύθων ὑψοῦται, κατὰ τὸν Γρότε, ὡς ὄρους κορυφὴ ἡ μεγάλη κεφαλὴ τοῦ Ὀμήρου. Ὁ ἐλληνικὸς κόσμος προβάλλει διὰ μιᾶς εὐθαρσῆς εἰς τὴν ζωὴν, ἡγουμένου τοῦ μεγάλου ῥαψωδοῦ, ὅστις ψάλλει τὰ κλέα τῶν ἀνδρῶν καὶ δίδει θεοὺς εἰς τοὺς λαοὺς τῶν Ἑλλήνων. Ἀλλ' εἶναι ὁ Ὀμηρὸς ὁ πρῶτος ἑλλήν ποιητὴς καὶ εἶναι ὁ Ἀχιλλεύς ὁ πρῶτος ἥρωας; καὶ ἂν δὲν εἶναι, ποῦ θὰ εὕρωμεν τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐλληνικοῦ γένους, πῶς θὰ περισυναγάγωμεν τὰ λείψανα τῆς προμηρικῆς ποιήσεως; Τὸ ἔργον εἶναι ποικίλον, δυσχερὲς, κοπιῶδες, εἶναι ἀπχολία σοφῶν, ἐνῶ ἡ ἀπόγευσις τῶν ὁμηρικῶν στίχων καὶ ἡ εἰς τὰ ἐν ἐκείνοις παραδεδομένα πίστις εἶναι ἀπόλαυσμα παντὸς φιλέλληρος καὶ φιλομούσου. Διὰ τοῦτο δὲ ἤδη ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος ἐλάχιστοι ὑπῆρξαν οἱ πρὸς τὴν ὑπαρξίν τοῦ Ὀμήρου, οἱ πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῶν ἐν Ἰλιάδι καὶ τῇ Ὀδυσσεΐᾳ περιεχομένων διστάσαντες, τὸ δὲ πολὺ πλῆθος μετέσχε

μὲν τοῦ θαυμασμοῦ τῶν ἄλλων ἐκείνων, τῶν δυσκόλων, πρὸς τὸ κάλλος τῶν ἐπῶν, ἐξηκολούθητε δὲ πιστεῦον, πιστεῦον καὶ μὴ ἐρευνῶν. Ἡ μᾶλλον ἠρεύνησαν, ἀλλ' οὐχὶ ἂν ἄλλοις εἶναι ὁ χαρακτήρ τῆς Ἰλιάδος ἀπὸ τοῦ τῆς Ὀδυσσεΐας, οὐχὶ ἂν λείπει ἀπὸ τῶν ἐπῶν ἑκάστων ἐνότης καὶ σκοπός, οὐχὶ ἂν ὑπάρχουσι διαφοραὶ γλωσσικαὶ ἐν ἐνὶ καὶ τῇ αὐτῇ ἔπει, οὐχὶ ἂν δὲν συμφωνεῖ ἡ ποιητικὴ εὕρεσις πρὸς τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν, οὐχὶ ἂν δύνανται τὰ ἔπη νὰ διαλυθῶσιν εἰς ἀνεξαρτήτους ἀλλήλων καὶ αὐτάρκεις ὠδὰς, οὐχὶ ἂν τυγχόν οἱ τύποι δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τὰ ἔπη. Οὐδὲν πάντων τούτων, ἀλλ' ἠρεύνησαν τίς ἡ πατρίς τοῦ τυφλοῦ Ὀμήρου, πότε ἀκριβῶς συνέβησαν τὰ γεγονότα, τίνες καὶ ποῦ οἱ τόποι ἐνθα διεδραματίσθησαν ἡ μῆνις καὶ τὰ κλέα τῶν πολιορκητῶν τῆς Ἰλίου καὶ ποῦ περιεστράφησαν οἱ νόστοι τοῦ Ὀδυσσεὺς καὶ τῶν αὐτοῦ ἐταίρων. Ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης ἐρευνῆς ἐγεννήθη ἡ ὁμηρικὴ τοπογραφία ἧς κυριώτατα κέντρα ὑπῆρξαν αἱ Μυκῆναι καὶ τὸ Ἴλιον ἢ Κέρκυρα καὶ ἡ Ἰθάκη. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τῶν τριῶν πρώτων· προσφορώτερον δ' εἶναι νὰ γείνη λόγος σήμερον περὶ τῆς Ἰθάκης, ὅτε πρόσφατον ἔτι ἔχομεν τὸ τηλεγράφημα καὶ μονονοῦκ ἔναυλον ἔτι εἰς τὰς ἀκοὰς τὴν ἦχον τῆς δικέλλης τοῦ κ. Σχλεῖμαν.

Ὁ ἰδιωτικὸς βίος τοῦ Ἑρρίκου Σχλεῖμαν εἶναι ἀξιόζηλον πρότυπον ὑπομονῆς, ἐπιμονῆς καὶ τύχης ἀγαθῆς. Ὑπῆρξεν ἀμοιβὰδὸν ὑπηρέτης παντοπωλείου ἐν Μεκλεμβούργῳ, τῇ πατρίῳ αὐτοῦ γῆ, ναυτόπαις ναυαγίστας, ὑπαλληλίσκος ἐμπορικοῦ γραφείου ἐν Ὀλλανδίᾳ, ἐμπορικὸς πράκτωρ, εἴτα ἔμπορος ἐν Ῥωσσίᾳ τέλους πλούσιος καὶ περιηγητὴς σχεδὸν ἀπανταχοῦ τῆς γνωστῆς γῆς. Ἀλλ' ἐπιχειρήσας πολλὰ καὶ πολυλαχῶς δοκιμασθεὶς, περὶ ἐν τι μόνον δὲν μετεβλήθη· οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ ᾔηται φιλόμηρος ἀπὸ τοῦ παντοπωλείου τῆς Φυρστεμβέργης, ἐνθα ἐπώλει μείραζ ὦν βούτυρον καὶ γάλα καὶ ῥακὴν καὶ ἄλλας, ὡς αὐτὸς διηγείται, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἐτηλεγράφη ἐξ Ἰθάκης περὶ τῶν νέων τοῦ ἀνακαλύψων, οὐδ' εἶναι φόβος νὰ παύσηται ποτε ἀναγινώσκων τὸν Ὀμηρον, διατρέθων περὶ τὴν ὁμηρικὴν τοπογραφίαν καὶ ἀνασκάπτων.

Τὸν Ὀμηρον ἔχων ἀνὰ χεῖρας ἀπέβη τὸ θέρος τοῦ 1868 εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Ὀδυσσεὺς, κατεχόμενος ὑπὸ σπανίου ἐνθουσιασμοῦ. Τρεῖς ὅλας δεκαετίαι καὶ πλέον διὰ μυρίων τοῦ βίου περιπετειῶν ὠνειροπόλει Ἑλλάδα καὶ Ὀμηρον καὶ ἐφλέγετο νὰ ἴδῃ καὶ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τοὺς τόπους ἐκείνους οὗς πολλάκις εἰ-

γεν ἀναπλάσει διὰ τῆς φαντασίας. Ἐξήτησεν ἐν Ἰθάκῃ τὸ ὑλῆεν Νήϊον, τὸ ὄρος Νήριτον, τὸν Φόρκυνος λιμένα, τὰ δώματα καὶ Ὀδυσῆος, τὸν ἄγρον Δαέρτου, τὴν κρήνην Ἀρέθουσας, τοὺς συφεοὺς τοῦ Εὐμαίου. Καὶ ἀναπαρέστη πρὸ τῶν ὀρθαλμῶν αὐτοῦ τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως καὶ οἱ λιμένες καὶ οἱ ἄγροι καὶ αἱ κρήναι καὶ οἱ σταῦλοι. Ἀκάματος δ' ἔτρεχεν ἐν μέσῳ θέρει, ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου τῆς μικρᾶς νήσου εἰς τὸ ἄλλο ἀναγινώσκων εἰς τοὺς Ἰθακησίους τὰ ἔπη τῆς Ὀδυσσεΐας καὶ ἀναζητῶν τοὺς Campos ubi Ithaca fuit

Ἄλλ' ὁ Σχλεῖμαν δὲν ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ὅστις ἀνέζητησεν ἐν Ἰθάκῃ τοὺς ἐκ τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν γνωστοὺς τόπους. Ἐν νήσῳ, ἣτις κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς τῆς Ἑλλάδος χρόνους καὶ κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ὑπῆρξε σχεδὸν ἄσημος, εἶκος ἦτο ὅτι οἱ περιηγηταὶ μάλιστα περὶ τοῦτο ἐσπούδαζον, περὶ τὴν ἀνεύρεσιν τῶν ὁμηρικῶν τοπίων. Καὶ δὴ τῷ 1806 ὁ Ἄγγλος William Gell μεταβὰς εἰς τὴν νῆσον ἐπεχείρησεν τριαύτας ἐρεῦνας καὶ ἡ πίστις αὐτοῦ ὠδήγησεν αὐτὸν ν' ἀνεύρῃ ὅ,τι ἐζήτει.

Ἡ Ἰθάκη εἶναι, ὡς γνωστὸν, νῆσος ἐπιμήκης ἣτις χωρίζεται ὀλίγον κατωτέρω τοῦ ἡμίσεος μήκους εἰς δύο μέρη ὑπὸ τοῦ βαθέος κόλπου τοῦ Μώλου. Τὰ δύο δὲ μέρη τῆς νήσου ἐνοῦνται διὰ στενοῦ ἰσθμοῦ, οὗ τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος καταλαμβάνει τὸ ὄρος, ὕπερ καλεῖται σήμερον Ἀετός. Ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ τούτου ὑπάρχει μικρὸν ὁροπέδιον περιστοιχιζόμενον ὑπὸ τειχῶν εἰς πολυγώνιον ἐργασίας. Ἐνταῦθα ἐνόμισεν ὁ Gell ὅτι ἀνεγνώρισε τὰ μέγαρα τοῦ Ὀδυσσεύος· ἀλλ' οὐ μόνον τοῦτο, ἐν δὲ τῇ παρακειμένῳ ὁρμῇ Δεξιᾷ ἀνεῦρε τὸ ἄντρον τῶν Νυμφῶν, ἐν δὲ ἄλλοις τόποις περὶ τὸ ὄρος ἔθηκε τὸν ἄλλον κόσμον τῆς ὁμηρικῆς ἐποποιίας. Τὰς δὲ ἀνακαλύψεις αὐτοῦ ἐδημοσίευσεν ἐν μεγάλῃ συγγραφῇ, ἣν ἐπλούτισε δι' εἰκόνων, ἐν αἷς πολλάκις ἀναγνωρίζεται ἡ θερμὴ φαντασία τοῦ σχεδιαγραφῆσαντος αὐτάς.

Τὰς γνώμας τοῦ Gell συνεμερίσθησαν κατόπιν μετὰ τινων παραλλαγῶν ὁ μετ' αὐτοῦ συμπλεύσας Dodwell, εἶτα ὁ Γερμανὸς Θείρσις καὶ ἄλλοι. Ἡ πίστις πρὸς τὰ εὐρήματα τοῦ ἄγγλου περιηγητοῦ δὲν ἐκλονίσθη καὶ μόνον τινὰ τῶν ὁμηρικῶν ὀνομάτων μετετοπίζοντο ἀπὸ λόφου εἰς λόφον, μετετίθεντο ἀπὸ τόπου εἰς τόπον.

Ὁ δὲ Σχλεῖμαν ἠθέλησε νὰ προβῇ ἐτι περαιτέρω καὶ διαπιστώσῃ δι' ἀνασκαφῶν τὰ φαντάσματα τῶν προδρόμων αὐτοῦ ἐν τῇ τοπογραφίᾳ τῆς ὁμηρικῆς Ἰθάκης. Ἦδη κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐπίσκεψιν

εἰς τὴν νῆσον τῷ 1868, λαβὼν τέσσαρας ἐργάτας ἀνέλαβε μικρὰς ἀνασκαφὰς εἰς τὰς κλιτύας τοῦ ὄρους Ἀετοῦ. Καὶ πολλὰ μὲν ἐμόχθησεν ἐκτεθειμένος εἰς τὸν πολὺν καύσωνα, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθη ν' ἀναγνωρίσῃ ὅτι «ἐν τῇ θέσει τῶν μεγάρων τοῦ Ὀδυσσεύος δὲν ἔμεινε τόπος γῆς μέγας ὡς χεὶρ ὅστις νὰ μὴ ἀνασκαφῇ παρ' ἡμῶν. Ἀνεσκάψαμεν ἐπίσης μετὰ τῶν τοίχων τοῦ περιτειχίσματος καὶ δλόγυρα τῆς κορυφῆς· ἀλλ' ὁ κόπος ὑπῆρξεν ἀνωφελής· οὐδὲν πλέον εὑρομεν». Ἡ μόνη δ' ἀνακάλυψις ἐφ' ἣ ἐχάρη ὑπῆρξαν τὰ ἴχνη ἀρχαίου δρόμου ἐπὶ τῶν βράχων. Εἰ δὲ πού τι ἄλλο εὑρεν, ὑπῆρξαν τάφοι, τείχη, μικροτεχνήματα καὶ νομίσματα χρόνων μεθωμηρικῶν, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖ. Ἄλλ' οὔτε περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ μεγάρου τοῦ Ὀδυσσεύος ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ ἐδίστασεν, οὐδὲ ὥκνησε ν' ἀναγνωρίσῃ περὶ τὰ ἐρείπια τοῦ μεγάρου πάνθ' ὅσα εὑρηνται ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ. Τὸν Ἰθακήσιον λαὸν εὑρεν ὁμοίως φιλόξενον καὶ φιλότιμον ὡς τοὺς ὑπηκόους τοῦ Ὀδυσσεύος, ἔχαιρε δὲ μανθάνων ὅτι ἕκαστος οἶκος εἶχε Πηνελόπην καὶ Τηλέμαχον. Ὅτε δὲ ποτε πλησίον τῆς κρήνης Ἀρεθούσης ἐπέπεσαν κατ' αὐτοῦ τέσσαρες μανδρόσκυλοι ἐμβαλόντες αὐτὸν εἰς δεινὴν ἀμηχανίαν, δὲν ἐλησμόνησε καὶ τότε τὸν Ὀδυσσεῖα καὶ ἐκάθησεν ὡς ἐκεῖνος κατὰ γῆς μετὰ πονηρίας, ἀποφεύγων τὰς ὑλακὰς καὶ καὶ τὴν μανίαν τῶν κυνῶν.

Ἐξαπίνης δ' Ὀδυσσεῖα ἶδον κύνες ὑλακόμωροι.

Οἱ μὲν κεκλήγοντες ἐπέδραμον· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς ἔξετο κερδοσύνη, σκῆπτρον δὲ οἱ ἔκπεσε χειρός.

Τέλος δὲ ἀνέδραμε καὶ διέδραμε τὴν νῆσον, ἐπεσκέφθη τὸν μικρὸν σκόπελον μετὰ Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης τὸν καλούμενον Δασκαλεῖδ καὶ ἀνεχώρησεν εὐχαριστημένος.

Μετὰ δ' ὀλίγα ἔτη ἀνελάμβανε τὰς γνωστὰς ἐκεῖνας ἀνασκαφὰς ἐν Τροίᾳ καὶ Μυκῆναις, ὧν τὰ πορίσματα ὁ μὲν ἐπιστημονικὸς κόσμος ζητεῖ καὶ μελετᾷ καὶ σχολιάζει πολλαχῶς, ὁ δὲ κ. Σχλεῖμαν εἰργάσθη ἐπὶ τὸ ὀρθοδοξότερον, πεισθεὶς ὅτι ἀνεῦρε τὸν θησαυρὸν τοῦ Πριάμου καὶ τὸν νεκρὸν τοῦ Ἀγαμέμνονος. Ἀλλὰ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὁμηρικῆς τριλογίας ἀπηρτεῖτο πάντως μὲν καὶ εἰς ἔτι θησαυροὺς, εἰ δὲ δυνατὸν καὶ εἰς ἐπὶ πλέον νεκροὺς, ὁ τοῦ Ὀδυσσεύος. Ἐντεῦθεν αἱ πρότινων ἐβδομάδων ἐπιχειρηθεῖσαι ἐν Ἰθάκῃ ἀνασκαφαὶ τοῦ κ. Σχλεῖμαν.

Ἄλλ' εἶναι ἤδη γνωστὸν ἐκ τῶν ἐφημερίδων ὅσον βραχεῖα ὑπῆρξεν ἡ ἀναδίφησις τῆς Ἰθακησίας γῆς καὶ ὅσον πενιχρὰ τὰ πορίσματα τῶν ἀνασκαφῶν, περιοριζόμενα εἰς τὴν εὑρεσιν ὀλίγων νομισμάτων

καὶ ἔτι ὀλιγωτέρων μικροτεχνημάτων τῶν μεταγενεστέρων μεθωμηρικῶν χρόνων. Τὰ δὲ πορίσματα ταῦτα συνωρίσθησαν ἐν τῷ ἑξῆς τηλεγραφίματι τοῦ ἀρχαιοδίου.

« Ἡράμεθα μέγα κῦδος· εὐρήκαμεν βορειανατολικῶς νοτιοδυτικοῦ πρηνῶς Ἀετοῦ εἰσπία 190 κυκλωπείων οἰκῶν ὁμηρικοῦ ἄστεως Ἰθάκης, ἐνθα ἦνιστα περιεμένετο. Τακτικαὶ ἀνασκαφαὶ ἐνταῦθα ἀδύνατοι· χειμερινὰ βροχαὶ κατήνεγκον ἅπαντα λείψανα ἀρχαιοτήτων εἰς θάλασσαν· οὐχ ἦττον ἀνακαλύψεις θησαυρῶν τούτων ὑπέρτατον εὐτύχημα Ἰθάκῃ· χιλιάδες ξένων ἐλεύσονται ὁμηρικὸν ἄστυ ὁφόμεναι ».

Κατὰ τὸ τηλεγράφημα τοῦτο ὁ κ. Σχλεῖμαν δὲν σκοπεῖ νὰ ἐπιχειρήσῃ εἰς ἄλλην ἀνασκαφὴν ἐν Ἰθάκῃ· ἢ ἐκ τῆς θαλάσσης, ἐνθα ὑποθέτει ὅτι κατηνέχθησαν οἱ θησαυροὶ, ἀνάσωσις αὐτῶν θὰ ἦτο ἐπίσης δυσχερὴς ὅσον τις ἐν τῷ στενῷ τῆς Σαλαμῖνος ἀπόπειρα ἐπὶ σκοπῇ τῆς ἀνευρέσεως τῶν ἐν τῷ βάθει τῆς θαλάσσης κρυπτομένων ναυαγίων τῶν καταναυμαχηθεισῶν τριήρεων τοῦ Πέρσου. Δικαιούμεθα ὁμοίως ὅπωςδὴ ποτε ν' ἀναμείνωμεν παρὰ τοῦ ἀρχαιοδίου ἀκριβοῦς ἐκθεσιν περὶ τῶν ἀνασκαφῶν αὐτοῦ. Ἀλλὰ θὰ πεισθῶμεν ἄρα δι' αὐτῆς περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ὁμηρικοῦ ἄστεως ἀνὰ τὰ πρηνῆ τοῦ Ἀετοῦ; Δισταζόμεν νὰ τὸ πιστεύσωμεν, τοῦτο διὰ δὲ πολλοὺς λόγους. Καὶ πρῶτον κυκλώπια τεῖχη λέγων ὁ Σχλεῖμαν ἐννοεῖ βεβαίως οἰκοδομὰς τῆς πολυγώνου ἐργασίας· ἀλλὰ τοιαύτη τις οἰκοδομικὴ δὲν θὰ συνεφώνει πρὸς τὴν παρ' Ὀμήρῳ τέχνην, ἥτις εἶναι ἤδη ἀνεπτυγμένη. Ἄν δὲ πράγματι τοιαῦται εἶναι αἱ ἀνευρεθεῖσαι δομῆσεις, οἷαι καὶ ἀλλαχοῦ τῶν κλιτύων τοῦ ὄρους εὐρίσκονται, πρέπει ν' ἀποδώσωμεν αὐτάς εἰς ἀρχαιοτέρους τῶν ὁμηρικῶν Ἰθακησίου. Ἰσως δὲ δὲν θὰ ἦτο τολμηρὰ ἢ εἰκασία ὅτι ἦσαν κατασκευάσματα Φοινίκων. Ὅτι δὲ Φοίνικες κατόκησάν ποτε αὐτόθι γίνεταί ὀφθαλμῶς ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος τῆς νήσου, ὅπερ ὑπὸ τῶν εἰδότην ἐσφειτίσθη πρὸς τὸ σημεῖον ὄνομα τῆς ἐν Ἀφρικῇ Τρίκης καὶ πιστεύεται σημαῖνον ἀποικίαν. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων οἱ πλεῖστοι τῶν περὶ τὸν Ὀμηρον διατριβόντων οὐδαμῶς παραδέχονται, ὅτι ἡδύνατό ποτε νὰ ἐφαντάσθῃ ὁ Ὀμηρος τὸ ἄστυ τοῦ Ὀδυσσεὺς κατὰ τὰς κλιτύας τοῦ Ἀετοῦ. Διότι ἐκτὸς ἄλλων λόγων ἐνυπέρβλητα προσκόμματα εἰς τὴν παραδοχὴν ταύτης τῆς γνώμης παρεμβάλλει ἢ ἐν τῇ Ὀδυσσεΐ μνημονευομένη νῆσος Ἀστερίς

μεσσηγγὺς Ἰθάκης τε Σάμου τε παιπαλιέσσης.

Παρὰ ταύτην τὴν νῆσον ἐνέδρευον οἱ μνηστῆρες τὸν ἐκ νότου ἐρχόμενον Τηλέμαχον. Ἀλλ' ἐπειδὴ

ἄλλη νῆσος μεταξὺ Ἰθάκης καὶ Κεφαλληνίας δὲν ὑπάρχει παρὰ τὸν μικρὸν σκόπελον πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ τῆς νήσου, ὅστις σήμερον καλεῖται Δασκαλειὸν, εἰκάζουσιν ἐκεῖθεν οἱ θελόντες νὰ ἐρμηνεύσωσι πάντα τὰ ὁμηρικὰ, ὅτι ἡ πόλις Ἰθάκη τῆς Ὀδυσσεΐας πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ μεταξὺ τοῦ ὄρους Φρικιάς καὶ τῆς νῦν καλουμένης Πόλεως κατὰ τὰ βορειοδυτικὰ τῆς νήσου, ἐνθα ὑπάρχουσιν εἰσπία. Καὶ εὐρίσκουσι μὲν οἱ ἐναντιοφρονούντες ἐξοικονομήσεις τοῦ πράγματος, ἄλλοι ἄλλως, ἐν οἷς καὶ ὁ κ. Σχλεῖμαν, ὅστις, συνιδὼν τὸ ἀτυμβίβαστον τῆς θέσεως τῆς νησίδος πρὸς τὴν θέσιν τῆς ὁμηρικῆς πόλεως, ἐνθα παραδέχεται αὐτὴν, ἀναγκάζεται νὰ εἰκάσῃ ὅτι ἡ νῆσος αὕτη, ὑπάρξασά ποτε ἀπέναντι τῆς νοτίας ἄκρας τῆς Ἰθάκης πρὸς τὴν Κεφαλληνίαν, ἐξέλιπεν εἴτα ὑπὸ σεισμοῦ ἢ κατακλυσθεῖσα ὑπὸ τῶν ὑδάτων· ἀλλ' αἱ τοιαῦται εἰκασίαι εἶναι τολμηραὶ οὐχ ἦττον ἢ πολλαὶ πλαγιοδρομαίαι τῶν θελόντων ν' ἀνεύρωσι τὸ ὁμηρικὸν ἄστυ ἐν τῇ πεδιάδι περὶ τὴν σημερινὴν Πόλιν. Ἐδ' καθ' ἡμᾶς, συντασσόμεθα μετ' ἐκείνων τῶν αἰρετικῶν, οἵτινες νομίζουσιν ὅτι οὐδαμοῦ τῆς νήσου πρέπει ν' ἀναζητήσωμεν τὰ ὄρη καὶ τοὺς λιμένας καὶ τὰ σπήλαια καὶ τὰ κτίσματα τῆς Ὀδυσσεΐας, προσέχοντες ἐπακριβοῶς εἰς τὸ γράμμα τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν. Ὁ Ὀμηρος ὑπῆρξε ποιητὴς, δὲν ἦτο περιηγητὴς Πausanias. Οἱ δὲ τύποι καὶ τὰ κτίσματα τῆς Ὀδυσσεΐας πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ἐλεύθερα πλάσματα τῆς φαντασίας αὐτοῦ, ποιηθέντα κατ' ἀναλογίαν ἄλλων αὐτῷ γνωστῶν ἑλληνικῶν χωρῶν». Τὴν γνώμην ταύτην ὑπεστήριξε πρότινων δικαστηρίων ὁ Völke, αὕτη δὲ πιστεύεται σήμερον ὑπὸ πολλῶν, ἐν οἷς ἐξέχουσιν ὁ Bursian καὶ μάλιστα ὁ ἁγῶν θανὼν ἐπ' ἐσχάτων Ῥοδόλφος Hercher, ὅστις ἀπέδειξεν ὅποσον πλανῶνται οἱ θελόντες ν' ἀνεύρωσιν ἐν τῇ Ἰθάκῃ τῇ ἀληθινῇ τὰ πλάσματα τῆς ὁμηρικῆς φαντασίας. Νομίζομεν δὲ ὅτι ἐπιφανῶς ὁ λόγιος οὗτος ἀκαδημαϊκὸς τοῦ Βερολίνου ἀπέδειξεν ὅτι ἡ φύσις τῆς Ἰθάκης ἀντιφωνεῖ πρὸς τὰ ὁμηρικὰ πλάσματα, ὅτι δὲν εἶναι ὕλησσα καὶ πυροτρόφος καὶ ὕδατοπληθής καὶ κτηνοτρόφος ὡς ἡ ὁμηρικὴ, ὅτι οἱ τόποι δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τὰ ἐπη, καὶ ὅτι δύναται μὲν τις νὰ βαπτίσῃ τὰ εἰσπία καὶ τὰ βουνὰ τῆς Ἰθάκης ὅπως θέλῃ, ἀλλὰ πρέπει αὐτὸς ν' ἀναλάβῃ καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ βαπτίσματος καὶ τὴν εὐθύνην. Νομίζω δὲ ὅτι δὲν δύναμαι νὰ περατώσω κάλλιον

τὴν μακρὰν ταύτην καταστῆσαν πραγματείαν ἢ διὰ τῶν ἐξῆς ἀξιωματικῶν λόγων τοῦ Hercher.

«Ὁμολογῶ μὲν ὅτι τὸ αἶσθημά του εὐρίσκεται ἐπὶ ἐδάφους κλασικοῦ, εἶναι ἀναγκαίως διὰ φύσεως λίαν αἰσθητικὰς ταραχτικόν, ἀλλ' ἡ ἀληθὴς ἐπιστήμη ἔχει τὸ χρέος μετὰ τινος δισταγμοῦ ν' ἀποτινάξη ἀφ' ἑαυτῆς τὴν ψευδῆ εὐαισθησίαν καὶ νὰ ἐπανεύρῃ πάλιν τὴν κριτικὴν αὐτῆς ἰσορροπίαν. Ὅτε ἀπέβην εἰς Ἰθάκην εἶχον ἤδη παρέλθει αἱ μέσαι νύκτες, καὶ οὐδένα λόγον εἶχον νὰ ἀμφιβάλλω τὸ πρῶτον εἰς τὰς λαμπρότητας ἃς πανηγυρικῶς μοὶ ἐδείκνυνεν ὑπὸ τὴν λάμπριν φανοῦ χαρτίνου ὁ ἀγαθὸς μου ξεναγός, ἐνῶ ἐρικποὶ μετεβαίνομεν εἰς Βαθύ. Ἀλλὰ μετὰ τινος ὥρας ἐφωτίσθην ὑπὸ τῆς ἀνατελλούσης ἡμέρας, καὶ ὅτε τὴν ἐσπέραν ἀνεπαύθην ἀπὸ τῶν διὰ τῆς νήσου δοκιποριῶν μου, εἶχε διαβῆ δι' ἐμὲ ἡμέρα πλήρης μὲν ἀπολαύσεων, ἀλλὰ νηφαλία ὑπὸ τὴν ἀληθεστάτην τῆς λέξεως σημασίαν».

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ.

(Τὴ λέγγραφος.)

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑΙ ΣΚΗΝΑΙ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

ΛΟΓΩΝ ΑΔΕΛΦΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε ἀριθμ. 42).

Μετὰ τοιαύτην ἀφήγησιν αἱ σκέψεις συνωθοῦνται ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ καρδίᾳ. Τίς ἠδυνήθη νὰ πείσῃ τὴν μητέρα ἐκείνην, τίς ἠδυνήθη νὰ πείσῃ τὸν βασιλέα ἐκείνον, ὅπως ἀποσπᾷ ἀπὸ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ τὸν διδάσκαλον; — Ἡ ἀπάντησις ἀπλουστάτη. — Ἀπέσπασαν αὐτὸν, διότι ἐξεπαίδευεν αὐτὸν ὑπὲρ τὸ δέον καλῶς· τὸ παιδίον ἐγένετο ὑπὲρ τὸ δέον πολυμαθὲς, ὑπὲρ τὸ δέον πνευματώδες, ὑπὲρ τὸ δέον προσηγὲς, ὑπὲρ τὸ δέον ἐπιβρέπες εἰς τὰ μεγάλα· τσαῦτα ἀθεράπευτα ἐλαττώματα εἰς ἀδελφὸν βασιλέως.

Οἱ περιστοιχοῦντες Λουδοβίκον τὸν Π' ἐνεφύσησαν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ τὸν φόβον καὶ τὴν ζηλοτυπίαν. Συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ φθονῇ τὸν Γάστωνα ὡς ἀδελφόν, νὰ φοβῇται τὸν Γάστωνα ὡς βασιλέα.

Πόθεν ἡ μοιραία αὕτη ἐμπνευσις; Μὴ ἐκ τῆς μητρὸς; Μαρία ἡ τῶν Μεδίκων ἐθυσίασεν ἄρα γε τὸν ἑτερον τῶν υἱῶν εἰς τὸν ἄλλον, ἐθυσίασε τὴν μητρικὴν στοργὴν εἰς τὴν μητρικὴν φιλοδοξίαν, ἐπνίξεν ἐν τῷ σπέρματι αὐτῶν τὰς ἐπιτυχεστέρας στάσεις τοῦ Γάστωνος, ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὴν ἡσυχίαν τῆς βασιλείας εἰς Λουδοβίκον τὸν Π'.

Σύγχρονά τινα ἀπομνημονεύματα ἐξήγησαν οὕτω τὴν πρὸς τὸν κ. Βρέβ. δυσμένειαν· ἀλλὰ διορῶσιν ἐν

αὐτῷ τὴν χεῖρα τοῦ κ. Λούννη, παροργισθέντος ἐκ τοῦ ὅτι ἐβλεπε παρὰ τῷ Γάστωνι εὐνοούμενόν τινα τοῦ στρατάρχου δ' Ἀνκρ. καὶ χάριν τοῦ μίσους αὐτοῦ διαζωγραφῆσαντος εἰς τὸν Π' Λουδοβίκον τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Γάστωνος ὡς κίνδυνον τοῦ κράτους. Ἀλλ' οἷσθ' ὅποτε καὶ ἂν ὑπῆρξεν ὁ ἐνοχος, ἴδου τὸ γεγονός, ἴδου αἱ συνέπειαι.

Ὁ κόμης Λύδης διαδέχεται τὸν κ. Βρέβ. Νωθρὸς καὶ μοχθηρὸς ὁ Λύδης παύεται, διαδέχεται δὲ αὐτὸν ὁ Κοντάδης. Οὗτος, ὡς λέγουσι τὰ χρονικά, ἦτο ἀσήμενος, κοινὸς, ἄτακτος τὰς ἐξεις. Ὡς γραμματεὺς τῶν διαταγῶν τοῦ βασιλόπαιδος προστίθεται ὁ κ. Χαζάν, γνωστὸς διὰ τοὺς χαμερπεῖς χαριεντισμοὺς αὐτοῦ πρὸς τὸν Λούννην. Οἱ τρεῖς οὗτοι σύμμαχοι τοσοῦτο καλῶς εἰργάσθησαν, ὥστε ἐντὸς ἔτους τὸ παιδίον ὤμνυε καὶ ἐπαιζε μετὰ τοῦ Κοντάδου, ἐμιμεῖτο τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς ἐξεις τοῦ Λύδου καὶ καὶ Χαζάν, καὶ οὕτως ὁ δεύτερος τῶν υἱῶν τῆς Γαλλίας οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ ἐλκεῖν τῶν τριῶν παῖς.

Ὁ Λύδης ἀποθνήσκει. Ὁ Λούννης μετὰ φρίκης βλέπων τὴν εἰς τὸ κακὸν τάσιν τοῦ Γάστωνος, δίδωσιν αὐτῷ ὡς παιδαγωγὸν ἄνδρα φημιζόμενον διὰ τὴν ἀξίαν καὶ τὰ σπάνια αὐτοῦ προσόντα, τὸν συνταγματάρχην Ὁρνάνον, διοικητὴν τοῦ Πόντ-Σαιντ-Ἐσπρίτ καὶ ἀντιστράτηγον τοῦ βασιλέως ἐν Νορμανδίᾳ. Διὰ τοῦ Ὁρνάνου φαίνεται ἀναγεννώμενος ὁ κ. Βρέβ. Ἡ αὐτὴ ἐνέργεια, ἡ αὐτὴ ἐξουσία, ἡ αὐτὴ δραστηριότης. Ἀναρτᾷ τὰς βάρβρους ἐκ τῆς ὁσφύος αὐτοῦ· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἦτο προσπαῖησις, καθόσον μετεχειρίζετο αὐτὰς συχνάκις καὶ ἀποφασιστικῶς. Παρὰ τῷ συνταγματάρχῃ ἴστατο ἡ σύζυγος αὐτοῦ, ἥτις ἀνεπλήρου αὐτὸν καὶ ἐδιώρθου. Ἀνὴρ ρουνεχῆς καὶ εὐαίσθητος, λαμβάνει τὸ τέκνον ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ, ἐγγυᾶται περὶ τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ θελήσεως, καταβιβάζει αὐτὸ διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ. Ὁ μὲν ἄνθρωπος ἐξεπροσώπει τὴν βίαν, ἡ δὲ σύζυγος αὐτοῦ τὴν πραότητα· ἀμφοτέρω δὲ διανέμονται καὶ ἐκπληροῦσι τὸ διπλοῦν τοῦτο ἔργον, τοσοῦτο φυσικῶς ὥστε μετὰ τινος μῆνας τὰ ἴχνη τοῦ Λύδου καὶ τοῦ Κοντάδου βαθμηδὸν ἐξηρανίσθησαν ἐκ τῆς ἀσπάτου τοῦ παιδίου ψυχῆς, ὅπερ ἔκτοτε ἐγένετο φιλόπονον, εὐπαιθὲς, προσηγὲς, καὶ πᾶσα ἡ πρὸς τὸν κ. Βρέβ. συμπαθὴς αὐτοῦ στοργὴ ἐστράφη πρὸς τὸν Ὁρνάνον.

Τέσσαρα οὕτω παρέρχονται ἔτη. Ὁ Γάστων εἶναι δεκαπενταέτης. Τὸ πνεῦμα, ὁ πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας ἔρως, ἡ εὐχέρεια τοῦ λόγου, τὸ εὐγενὲς τῶν κλίσεων ἀνεφάνησαν ἐν πάσῃ αὐτῶν τῇ ζωῇ χάριτι. Ὁ Ὁρνάνος χαίρει ἐπὶ τῷ ἔργῳ αὐ-